

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa

KH 20.03.2017 § 97

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö pyytävät Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä, muilta sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen tuottajilta sekä muilta jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot liitteenä olevasta luonnoksesta valinnanvapauslainsäädännöstä annettavaksi hallituksen esitykseksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman sekä hallituksen 20.10.2015, 7.11.2015 ja 5.4.2016 tekemien linjausten mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. Osana uudistusta valmistellaan lainsäädäntö asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palvelun tuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen. Lakia sovelletaan maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Jatkovalmistelussa lakiluonnosta täydennetään ja tarkennetaan maakunnan ohjaus- ja seurantajärjestelmää koskevien sekä tuottajien oikeuksien ja velvoitteiden täsmentämiseksi erityisesti asiakas- ja maksusetelijärjestelmässä. Säännöksiä tarkentamisella pyritään siihen, että maakunnalla on riittävät keinot turvata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhdenvertaisella tavalla ja laissa ja muussa valtakunnallisessa ohjauksessa huolehditaan maakuntien toimivan valtakunnallisesti riittävän yhtenäisellä tavalla. Lisäksi tarkentamisella turvataan asiakkaan oikeusturva sekä selkeytetään palvelutuottajien asemaa. Tarkennukset valmistellaan lausuntokierroksen aikana lausuntopalautteen pohjalta, lausuntopyynnössä on tätä palvelevia kysymyksiä.

Valinnanvapauslainsäädäntöä on valmisteltu maakunta- ja sote-uudistukseen liittyen. Sote- ja maakuntauudistuksessa lisäksi lakiin sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta laaditaan säännöksiä palvelun tuottamista koskevista olennaisista vaatimuksista. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuottajia koskeva lakiesitys annetaan uudelleen lausunnon. Näitä säädösehdotuksia koskevat lausuntopyynnöt annetaan helmikuussa 2017. Valinnanvapauslainsäädäntöön liittyen potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin esitetään lisättäväksi uudet säännökset tuetusta päätöksenteosta. Osana sosiaali- ja terveydenhuollon

uudistusta yksinkertaistetaan myös rahoitusjärjestelmää.
Monikanavarahoituksen yksinkertaistamisesta laaditaan hallituksen esitys vuoden 2017 aikana.

Materiaalit löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta
<http://alueuudistus.fi/lausuntopyynto-31-1-2017>

Kj:n ehdotus KH esittää KV:lle liitteenä olevan lausunnon hyväksymistä.

Päätös KH hyväksyi ehdotuksen

KV § 25

KH:n ehdotus KH esittää KV:lle liitteenä olevan lausunnon hyväksymistä.

Päätös KV hyväksyi ehdotuksen.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Ruovedellä 28.3.2017

Eeva Kyrönviita
pöytäkirjanpitäjä

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/392351745CE21196.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p.0295163012, s-posti tuomas.poysti@stm.fi
Osastopäällikkö, ylijohtaja, Outi Antila, p. 02951 63164, s-posti outi.antila@stm.fi
Osastopäällikkö, ylijohtaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi
Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 0295163092, s- posti pirjo.kainulainen@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Rantalainen, p. 02951 63003, s-posti jenni.rantalainen@stm.fi
Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi Ruoveden kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi Eeva Kyrönviita

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot Eeva Kyrönviita, eeva.kyronviita@ruovesi.fi,
044-7871300

Lausuntopyyntön käsittelypäivämäärä toimitelmässä KH 20.3.2017, KV 27.3.2017

Toimielimen nimi Kunnanhallitus sekä kunnanvaltuusto

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
yksityinen palveluntuottaja
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Ruoveden kunta toteaa, että näin ison muutoksen osalta koko lakikokonaisuus sekä rahoitus olisi pitänyt tuoda yhtenä kokonaisuutena lausunnolle. Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta -ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia. Lausuntoa ei voida pyytää keskeneräisestä kokonaisuudesta.

Valinnanvapausasiaan liittyy kaksi epätasa-arvoista ulottuvuutta: tuloihin liittyvä epätasa-arvo sekä maantieteellisten palvelujen saatavuuteen liittyvä epätasa-arvo. Malli ei pienennä tuloihin liittyvää epätasa-arvoa. Valinnanvapausjärjestelmästä hyötyvät koulutetut ja hyvätuloiset ihmiset, jotka osaavat sitä käyttää. On arvioitavissa, että moniongelmaiset ja oikeuksistaan vähemmän tietoiset kansalaiset hyötyvät valinnanvapaudesta vähemmän. Palvelujen kokonaisuus mallissa muodostuu huomattavan monimutkaiseksi, mikä voi viivästyttää hoitoon pääsyä.

Käytännössä nyt kaavailtu valinnanvapaus ei toteudu Ruoveden kaltaisissa harvaan asutuissa kunnissa, joissa kuntalaisilla ei todellisuudessa ole valinnanvaraa paikkakunnalla. Tämän kaltainen malli tulee toteutumaan paremmin kaupunkiseudulla.

2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

On epäselvää, edistääkö malli valinnanvapausmahdollisuuksia tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin toteutuvat kuitenkin vain lähinnä niillä alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakkaalla on mahdollisuus äänestää jaloillaan, mikäli on tyytymätön palveluihin. Tämä hyvä lähtökohta ei toteudu siinä tilanteessa, mikäli muita todellisia vaihtoehtoja ei esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen ole olemassa.

3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maaseutumaisilla paikkakunnilla valinnanvapaus toteutuu huonosti jos lainkaan, mikäli palvelu halutaan omalta paikkakunnalta. Käytännössä katsoen maantieteellisesti suuressa osassa Suomea todellista valinnanvapautta ei ole käytettävissä kuin pienellä osalla asiakkaita ja eniten palveluita käyttävät asiakasryhmät voivat kokea uudistuksen huonontavan heidän tilannetta entisestään. Omaan tilanteeseen nähden sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaalta kykyä arvioida omaa palvelutarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluihin ja hakeutua sen piiriin.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluita?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tällaisenaan on riski, että palveluketjut ja –kokonaisuudet eivät ole kenenkään hallinnassa.

5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauden toteuttaminen esitettyssä muodossa voi päinvastoin lisätä kustannuksia.

Valinnanvapaus tulee aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia ainakin alkuvaiheessa, esimerkiksi ICT-investoinneista.

6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pienen kunnan on vaikea saada edustusta maakuntavaltuustoon. Jokaisen kunnan tulisi saada oma edustaja. Lisäksi esitettyä mallia pitäisi yksinkertaistaa ja ottaa käyttöön asteittain kokeilujen kautta. Kansanvaltaisuutta voitaisiin vahvistaa poistamalla tai keventämällä velvollisuutta ottaa käyttöön esitettyjä valinnanvapauden järjestämistapoja esitettyssä aikataulussa. Tämä mahdollistaisi maakunnan omiin päätöksiin ja paikallisiin olosuhteisiin perustuvan valinnanvapauden hallitun lisäämisen.

7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapausmalli voi järkevällä tavalla toteutettuna luoda mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Lakiesityksen kaltainen malli ei sitä toteuta. Tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääteilyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädäntöäkin.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

8. **Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa** säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista.

8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöitettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot

Laajennettuun perustason esitetään kuuluvaksi asiakkaan tilapäiset ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin hyvin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista.

Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset.

On epäselvää, onko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarvearvion perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin sekä pitkittää avun saamista.

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämismvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maksujärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämismvastuutaan. Maakunnalla ei ole suoria ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajalle. Maakunta ei myöskään voi tältä osin vastata asukkailleen palvelulupauksen mukaisten palvelujen järjestämisestä.

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Velvollisuus maksusetelien antamiseen voi vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa sotekeskuksia. Maksuseteli lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta korottaa hintaa, jolla palveluja ollaan valmiita tuottamaan.

Lakiesityksen mukaan sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei juuri ole mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajauttaminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen, mikäli hänellä on tarpeeksi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeesta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja. Kasvukeskuksen ulkopuolella asuvan valinnanvapaus on todennäköisesti hyvinkin kapea.

9. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

- a. kyllä
- b. **kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeus on syytä rajata siinä tilanteessa, jolloin esimerkiksi lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

10. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan.

10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. **ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakassetelin ohjaaminen on vaikeaa. Maakunnan tulisi voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajalle.

10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

11. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Tämä luo riskin kustannusten hallitsemattomalle kasvulle. Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittavat kustannusten nousua henkilökohtaisen budjetin käyttöönoton jälkeen.

12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. **ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Esitykseen ei sisälly mitään vaikutusten arviointia. Tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelussuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilön saatavuus osoittautuu todennäköisesti ongelmalliseksi.

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnalle hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eikä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on vaikeaa.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille asukkaiden palvelutarpeen ehtoja sekä palvelutuottajien raportointivelvoite ovat hyviä asioita. Palveluntuottajien veloitteet voivat toisaalta kuitenkin nostaa kynnystä ilmoittautua palvelutuottajaksi, varsinkin pienten tuottajien osalta.

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta mikäli tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi.

15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveystarpeita.

16. **Lakiluonnoksen 11 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat

suuren riskin järjestelmän ajautumiseen kaaoksen. Valinnanvapausmallia tulisi kokeilla osassa maata ja tämän jälkeen varata riittävä siirtymäaika.

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuutta toteuttaa järjestämisvastuutaan.

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Laki avaa uudella tavalla markkinoita. Palvelutuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että markkinat keskittyvät kasvukeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueille.

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Aluksi pieniäkin toimijoita voi tulla henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalvelun piiriin, mutta todennäköisesti markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille toimijoille. Erityisesti raportointivelvoitteet sekä tietohallintojärjestelmiin liittyminen voi karsia pieniä toimijoita pois.

Vapaamuotoiset huomiot

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu voivat parantaa myös palvelujen laatua. On vaikea arvioida tässä vaiheessa miten uudistus lopulta tulisi vaikuttamaan asiakkaan valintoihin. Tästä syystä kokeiluluonteinen ja asteittainen valinnanvapausmalliin siirtyminen olisi suositeltavampaa.

20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantane suun terveydenhuollon palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan näkökulmasta erittäin hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä ja alueiden välinen epätasa-arvo kasvaa.

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin**
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Vaikutusarvioinnissa on nostettu esille valinnanvapauslainsäädännön ongelmakohtia ja puutteita, joista heijastuu valmistelun keskeneräisyys. Myönteiset vaikutukset syntyvät todennäköisesti vasta pitkien, myönteisesti etenevien tapahtumaketjujen lopputuloksena. Tästä johtuen valinnanvapausmallia tulisi ensin kokeilla ennen sen käyttöönottoa laajamittaisesti.

22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö tulee muuttamaan oleellisesti koko Suomen kuntakenttää. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin on yhtiöittämisvelvoite ja sitä kautta kustannusten kasvu tavoiteltujen säästöjen sijaan.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Uudistus tulee kohtelemaan epätasa-arvoisesti maalaiskuntia ja kaupunkiseutua. Lainsäädäntöaikataulu on aivan liian tiukka ja mahdoton toteuttaa tarkoituksenmukaisesti.

24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Mikäli laki hyväksytään, pitkien etäisyyksien asiakaskohtainen korvaus tulee olla riittävä, jotta pitkien etäisyyksien erityisolosuhteet voidaan huomioida. Maakunnalla on mahdollista määritellä erityisolosuhteisiin perustuvia korvauksia.